

5. Зайченко Ю.П. Исследование операций. – Киев: Вища школа, 1986. – 346 с.
6. Сигорский В.П. Математический аппарат инженера. – Киев: Техніка, 1975. – 768с.
Отримано 23.10.2012

УДК 658.7

М.В.КОРІНЬ

Українська державна академія залізничного транспорту, м. Харків

ДОСЛІДЖЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ЛОГІСТИЧНИХ СИСТЕМ

Розглядаються наукові підходи до класифікації логістичних систем та запропоновано визначення промислово-логістичної системи.

Рассматриваются научные подходы к классификации логистических систем и предложено определение промышленно-логистической системы.

In the article the scientific approaches to the classification of logistics systems and proposed allocation of industrial-logistics system.

Ключові слова: класифікація, логістична система, промислово-логістична система.

Ефективне функціонування логістичних систем є доволі складною задачею, яка вимагає розкриття організаційних засад їх створення, що не можливо без дослідження її змісту та класифікації.

Різні погляди вчених до теорії логістики та розвитку логістичних систем представлені в працях Омельченка В.Я., Семененка Ю.В., Сергєєва В.І., Скоробогатової Т.М. та ін. [1-3]. Теоретичні основи розбудови логістичних систем відображені у працях таких вчених, як Гаджинський А.М., Ларіна Р.Р., Перебийніс О.В. [4-6] та ін. Проте питання доповнення їх класифікації відповідно до сучасних реалій українських підприємств вимагає подальшого дослідження.

Мета статті – дослідити класифікацію логістичних систем та доповнити її за рахунок виділення промислово-логістичної системи.

В економічній літературі існує безліч підходів як і до розуміння поняття «логістична система», так і до їх класифікації. Сучасна теорія логістики використовує велику кількість економічних інструментів (прийомів, методів, алгоритмів та моделей) під час планування та організації логістичної діяльності підприємства. Більша їх частина знайшла своє відображення в сучасних логістичних системах, які, на жаль, не набули широко поширення в практичній діяльності підприємств, що викликано недостатньою усвідомленістю потреби в їх використанні. Оскільки, логістична система є вираженням інтегрованої структури з певною кількістю системоутворюючих елементів, яким притаманний тісний взаємозв'язок, взаємозалежність та високий рівень узгодженості вхідних продуктивних сил, то її можна розглядати в розрізі властивостей притаманних будь-якій системі.

Скоробогатова Т.М. трактує логістичну систему як впорядковану структуру функціонально співвіднесених елементів, діяльність якої спрямована на виконання головного правила логістики шляхом планування та оптимізації руху сукупного ресурсного потенціалу, організованого у виглядів логістичного потоку. При цьому автор зазначає, що в матеріально-енергетичному аспекті логістична система є відкритою для зовнішнього середовища та повністю залежною від нього, в інформаційному ж навпаки – вона залишається відносно ізольованою та самостійною [3].

Уваров С.А., вивчаючи логістичну систему з точки зору макрорівня, розглядає її як упорядковану структуру сукупного ресурсного потенціалу, організованого у вигляді логістичного потоку та наводить ряд характеристик, завдяки яких логістична система, взаємодіючи із зовнішнім середовищем, спроможна швидко адаптуватися до динамічних умов функціонування, серед яких: 1) реакція логістичної системи на зміни зовнішнього середовища (визначена відповідним реагуванням її підсистем); 2) логістична система здатна змінювати програми регулювання та способи дій своїх складових підсистем; 3) здатність логістичної системи до зміни внутрішньої структури; 4) зміна структури логістичної системи може відбуватися не лише за рахунок існуючих в її складі елементів, але й шляхом розширення цього набору за рахунок залучення елементів зовнішнього середовища [7].

Як динамічну систему управління наскрізними економічними потоками розглядає логістичну систему Усманова С.Б. Автор зазначає, що головною метою створення та функціонування логістичної системи є оптимізація всіх ресурсів, які беруть участь у логістичному потоці [8].

Алесинська Т.В. трактує логістичну систему як відкриту адаптивну систему, яка характеризується наявністю декількох підсистем та сталим зв'язком із зовнішнім середовищем, основною метою функціонування якої є постачання товарів відповідно до потреб споживачів при мінімальному рівні витрат [9].

Омельченко В.Я. вказує на існування низки недоліків в існуючих визначеннях «логістична система», які стосуються, в першу чергу, виділення учасників логістичної системи, визначенні її меж та цілей, розмежування елементів системи та процесів, які відбуваються в ній. В зв'язку з цим, науковцем було сформульоване визначення категорії «логістична система» як сукупність суб'єктів логістики, об'єднаних у логістичні ланцюги і канали з метою оптимальної та раціональної організації економічних потоків з мінімальними логістичними витратами [1].

Регіональна логістична система (надалі РЛС) є об'єктом дослідження Ларіної Р.Р., яка представляє собою систему взаємодіючих

суб'єктів господарювання, що функціонують в галузі виробництва товарів та послуг, в галузі обертання та фінансово-кредитній галузі; на основі погодження інтересів всіх учасників процесу виробництва та споживання, з метою оптимізації фінансових, матеріальних і трудових ресурсів, які використовує регіон для реалізації своїх економічних цілей. Автором наголошується на визначальній ролі РЛС в розвитку регіонів, оскільки її створення сприятиме раціональному використанню природно-ресурсного, трудового і виробничого потенціалу, підвищенню рівня життя населення, поліпшенню екологічної ситуації, та враховує баланс внутрішніх потреб і ресурсів у розвиткові організаційних систем [5].

Транспортно-логістичну систему розглядає в своїй праці Перебийніс О.В. та визначає її як синтез постачальницьких, виробничих, розподільчих та транспортних процесів, яка включає постачання матеріально-технічних ресурсів (з транспортним забезпеченням), виробництво продукції (з транспортно-технологічним забезпеченням), зберігання і збут продукції (з транспортним забезпеченням). Як об'єкт оцінки ефективності транспортно-логістичної системи автор виділяє економічну (вартісний критерій – собівартість, трудовий – трудоємність), соціальну (задоволення потреб суспільства, мінімізація шкоди навколишньому середовищу), функціональну (транспортну) (транспортноємність продукції) та енергетичну (енергоємність транспортного процесу) складові [6].

На думку Соколова І. О., логістична система – це економічна система, яка складається з взаємодіючих підсистем та елементів, що виконують логістичні функції та об'єднані єдністю цілей, інтересів, реалізуються шляхом управління економічними потоками в межах реалізації корпоративної стратегії [10].

Багатоаспектність структури логістичної системи, можливість її функціонування на різних рівнях та багатокритеріальність управління дозволяє ідентифікувати логістичні системи залежно від меж (границь), структури, зв'язків в середині системи та її властивостей.

Оскільки логістичній системі притаманні загальноприйняті властивості системи, то і з позиції системного підходу рівні формування логістичної системи можуть бути різні: починаючи від рівня окремого підприємства та закінчуючи економікою груп держав. Однак, між поглядами науковців щодо класифікації логістичних систем за інституціональною (територіальною) ознакою існує найбільше суперечностей, в рамках яких виділяють два (мікро та макро), три (мікро, мезо, макро), чотири (мікро, мета, мезо, макро) та більше рівнів логістичних систем.

Так, Скоробогатова Т.М. включає до макрологістичної системи промислові підприємства, посередницькі, торгівельні, транспортні організації, які входять до складу інфраструктури економіки регіону, держа-

ви чи групи країн. При цьому до мікрологістичною системи входять технологічно пов'язані виробництва [3].

В рамках загальноприйнятого системного підходу розглядає логістичну систему і Гаджинський А.М. та зазначає, що основними підсистемами мікрологістичної системи є закупівля, планування і управління виробництвом та збут, тобто діяльність підприємства, а її макрорівневу структуру формують взаємозв'язки між підприємствами та організаціями в результаті функціонування логістичних систем на макрорівні. При цьому автор говорить про ознаки логістичної системи, виділяючи такі її риси як складність (складається з сукупності елементів), цілісність (наявність тісного взаємозв'язку між елементами), інтегрованість (характеризується інтегративними властивостями) та організованість (притаманна організаційна структура) [4].

Колектив авторів за редакцією Анікіна Б.О. такої ж думки, що й Гаджинський А.М., виділяючи мікро- та макрологістичні системи. При цьому вони зазначають, що макрологістична система представляє собою систему управління матеріальними потоками, яка включає діяльність не лише підприємств, але й до її складу відносять посередницькі, транспортні та торгівельні підприємства. Як різновиди макрологістичної системи ці автори виділяють глобальні, адміністративно-територіальні та функціональні макрологістичні системи [11].

Обґрунтованою є позиція і Фролової Л.В. щодо виділення двох рівнів логістичної системи – макро, мікро та виокремлення в межах макрорівня логістичної системи мета-, мезо- та мегалогістичних систем [12].

Сергеев В.І. класифікує логістичні системи за такими ознаками:

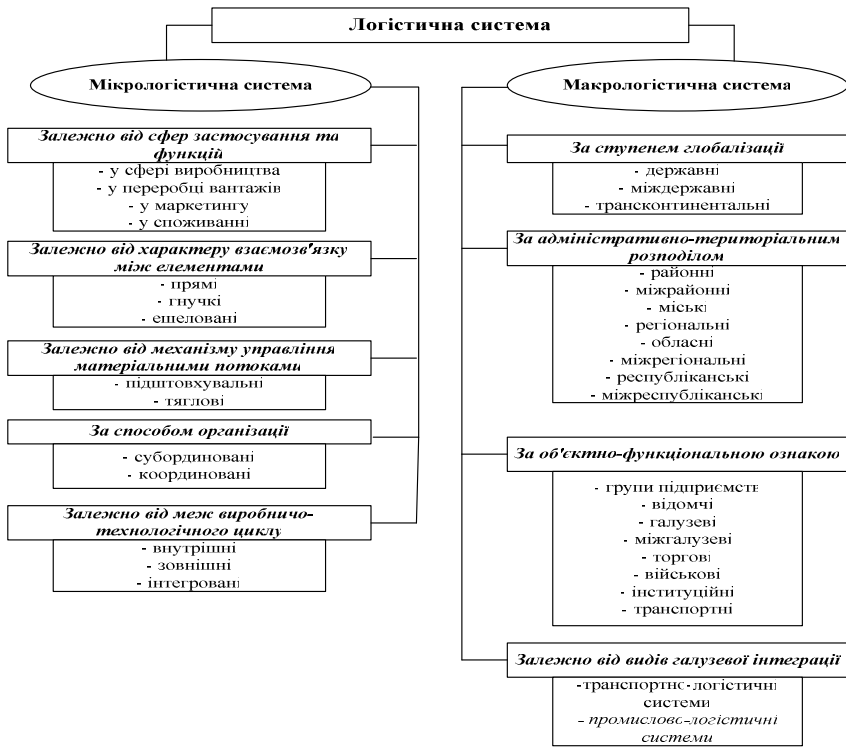
- за об'єктом управління;
- за галузевою спеціалізацією;
- за сектором бізнесу;
- за рівнем бізнесом (концентрації капіталу та потужності компанії)

[2].

Таким чином, аналіз робіт вітчизняних та зарубіжних вчених вказує на існування величезної кількості підходів до класифікації та структуризації логістичних систем, що дозволяє їх агрегувати та доповнити (рисунок). Зокрема, не достатньо розкритою залишається класифікація логістичних систем за ознакою залежно від видів галузевої інтеграції, оскільки передбачає можливість існування тільки транспортно-логістичної системи і не враховує здатність до інтеграції транспорту та промисловості.

Враховуючи те, що тенденціями сучасного стану української промисловості є повна втрата вітчизняними підприємствами своєї конкурентоспроможності на світовому ринку торгівлі, високий рівень енерго-,

матеріаломісткості національного виробництва, критичний стан техніко-технологічної бази, що відповідним чином обумовлює і зниження попиту на послуги транспортного комплексу країни. Реальним напрямком підвищення ефективності діяльності промисловості та транспортного сектору України є створення умов для інтеграції промислово-логістичного потенціалу країни на основі формування промислово-логістичної системи, як об'єктивна необхідність задовольняти потреби промисловості в логістичному обслуговуванні в певному просторі та часі.

Класифікація логістичних систем

Під промислово-логістичною системою будемо розуміти інтегровану, адаптивну, багаторівневу та багатофункціональну систему, яка сприятиме оптимізації процесів управління рухом матеріального потоку від виробника сировини та матеріалів до кінцевого споживача готової продукції на всіх рівнях логістичної взаємодії, підвищенню економічної

ефективності моделей управління промисловим комплексом країни за рахунок мінімізації загальних логістичних витрат, підвищення рівня логістичної координації операцій з обслуговування виробництва, постачання, збуту, на основі комплексної взаємодії всіх видів транспорту та включення до її складу інноваційно-орієнтованих структур, які стануть основою для акумулювання новітніх розробок та забезпечать інноваційний розвиток економіки України.

Головна мета організації промислово-логістичної системи полягає в створенні сприятливих умов для ефективної взаємодії транспорту та промислового секторів країни за рахунок оптимізації процесів виробництва та збуту, а також посилення рівня інноваційної активності кожного елемента системи, які об'єдналися з метою посилення конкурентних позицій кожного учасника на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Таким чином, доповнення класифікації логістичних систем за ознакою залежно від видів галузевої інтеграції видом промислово-логістична система, дає можливість вказувати на неабияку її значимість. В першу чергу, це обумовлено необхідністю такої взаємодії на практичному рівні, оскільки транспорт та промисловість є достатньо взаємопов'язаними секторами економіки країни, які відповідним чином забезпечують ефективне функціонування один одного. Адже її існування передбачає організаційно-економічну, технічну та технологічну взаємодію підприємств промислового сектору країни та суб'єктів транспортно-логістичного обслуговування, яка здатна забезпечити не лише ефективне управління розподілом товарів від центрів промислового виробництва до кінцевих споживачів, але й стане могутнім чинником підвищення конкурентоспроможності не тільки окремих виробників, а й економіки в цілому.

1.Омельченко В.Я. Логістична стратегія розвитку світової економіки в умовах глобалізації [Текст]: автореф. дис.... д-ра екон. наук: спец. 08.00.02 «Світове господарство і міжнародні економічні відносини» / В.Я. Омельченко. – Донецьк, 2009. – 42 с.

2.Семенов Ю.В. Логистика. Основы теории [Текст]: Учебн. для вузов / А.И. Семенов, В.И. Сергеев. – СПб.: Издательство «Союз», 2003. – 544 с. (Высшее образование).

3.Скоробогатова Т.Н. Логистика [Текст]: Учебное пособие: 2-е изд.– Симферополь: ООО «ДиАйПи», 2005. – 116 с.

4.Гаджинский А.М. Логистика [Текст]: Учебн. для высш. и сред. спец. учебн. завед. / А.М. Гаджинский. – М.: Информ. – Внедренческий центр «Маркетинг», 2000. – 375 с.

5.Ларіна Р.Р. Теоретико-методологічні основи формування регіональних логістичних систем [Текст]: автореф. дис... д-ра екон. наук: спец. 08.10.01 «Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка» / Р.Р. Ларіна. – Харків, 2006. – 36с.

6.Перебийніс О.В. Управління транспортно-логістичними системами підприємств АПК [Текст]: автореф. дис.... канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / О.В. Перебийніс. – Харків, 2005. – 22 с.

7. Уваров С.А. Логистика: общая концепция, теория и практика. – СПб.: Инвест-НП, 1996. – 232 с.

8. Усманова С.Б. Формирование и развитие мезологистических систем региона [Текст]: автореф. дисс.... канд. экон. наук: спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством» / С.Б. Усманова. – Екатеринбург, 2007. – 26 с.

9. Алесинская Т.В. Основы логистики. Общие вопросы логистического управления [Текст]: Учебное пособие / Т.В. Алесинская. – Таганрог: Изд-во ТРТУ, 2005. – 121 с.

10. Соколов И. А. Совершенствование управления туристскими предприятиями на основе логистизации потоковых процессов [Текст]: автореф. дисс.... канд. экон. наук: спец. 08.00.05 «Экономика и управление национальным хозяйством» / И. А. Соколов. – Москва, 2007. – 26 с.

11. Аникин Б.А. Логистика [Текст]: Учебное пособие / Б.А. Аникин и др.; под ред. Б.А. Аникина, Т.А. Родкиной. – М.: ТК Велби, изд-во Проспект, 2008. – 408 с.

12. Фролова Л.В. Логістичне управління підприємством: теоретико-методологічні аспекти [Текст]: монографія / Л.В. Фролова. – Донецьк: ДонДУЕТ ім. Туган-Барановського, 2004. – 261 с.

Отримано 23.10.2012

УДК 332.8:658.15

О.Я.ІВАНКІВ

Волинський національний університет ім. Лесі Українки, м.Луцьк

ОПТИМІЗАЦІЙНА МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Пропонується оптимізаційна модель формування системи управління якістю на підприємствах житлово-комунального господарства на прикладі підприємств водопостачання міст Коростеня, Луцька та Львова.

Предлагается оптимизационная модель формирования системы управления качеством на предприятиях жилищно-коммунального хозяйства на примере предприятий водоснабжения городов Коростеня, Луцка и Львова.

This article presents the optimization model of quality management systems in house-communal enterprises on the example of water supply enterprises in Korosten, Lutsk and Lviv.

Ключові слова: система управління якістю, житлово-комунальне господарство, оптимізаційна модель формування системи управління якістю.

Для належного функціонування системи управління якістю послуг підприємство має розробити, документально оформити, впровадити, підтримувати систему якості й постійно підвищувати її дієвість. Для цього необхідно визначити процеси, у яких реалізовуватиметься система управління якістю послуг; з'ясувати послідовність та взаємозв'язок цих процесів; визначити критерії та методи, необхідні для результативності й виконання цих процесів, і управління ними; забезпечити наявність ресурсів та інформації, необхідних для забезпечення виконання контролю за впровадженням цих процесів; здійснити моніторинг та аналіз вка-